

WYMAGANIA EDUKACYJNE – WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE, ZAKRES PODSTAWOWY, KLASA IV TH/TOT, IV TŻiUG, R.SZK. 2024/2025

PROGRAM „W CENTRUM UWAGI”

Temat lekcji	Zagadnienia	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
DZIAŁ I: CZŁOWIEK I SPOŁECZEŃSTWO						
Życie społeczne.	▪ formy życia społecznego; ▪ potrzeby społeczne; ▪ wartości i normy społeczne; ▪ system aksjologiczny; ▪ kontrola społeczna.	▪ podaje przykłady form życia społecznego; ▪ podaje przykłady potrzeb człowieka; ▪ podaje przykłady wartości i norm społecznych.	▪ rozpoznaje podstawowe formy życia społecznego: grupa społeczna, zbiorowość, społeczność, społeczeństwo; ▪ podaje przykłady potrzeb człowieka wyższego i niższego rzędu; ▪ wymienia wartości, którymi kieruje się w życiu; ▪ stosuje, np. do opisu sytuacji pojęcia: wartości, światopogląd; ▪ podaje przykłady zwyczajów, praw czy instytucji, za pomocą których sprawowana jest kontrola społeczna; ▪ wymienia podstawowe zasady życia społecznego;	▪ charakteryzuje podstawowe formy życia społecznego; ▪ wyjaśnia, kiedy zbiorowość społeczna może przekształcić się w grupę społeczną; ▪ podaje sposoby zaspokajania potrzeb człowieka; ▪ wyjaśnia pojęcie <i>system aksjologiczny</i>; ▪ porównuje, na podstawie źródeł, wartości afirmowane w różnych grupach/warstwach społeczeństwa polskiego; ▪ wyjaśnia, odwołując się do przykładów, funkcjonowanie podstawowych zasad życia społecznego; ▪ porównuje różne formy sprawowania kontroli społecznej;	▪ porównuje podstawowe formy życia społecznego; ▪ analizuje konsekwencje braku zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka z różnych perspektyw: np. jednostki i społeczeństwa; polityki i kultury; ▪ omawia czynniki sprzyjające osłabieniu społecznego systemu aksjologicznego oraz konsekwencje tego zjawiska; ▪ wyjaśnia mechanizmy powstawania i konsekwencje negatywnych zjawisk społecznych, np. <i>znieczulicy</i>.	▪ opracowuje i analizuje ankiety dotyczące, np. funkcjonowania człowieka w różnych formach życia społecznego, poziomowi zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka i konsekwencji z tym związanych; społecznie akceptowanych wartości.

			odczytuje z prostych źródeł informacji [tekst narracyjny i normatywny, wykres, tabela, plakat] wartości afirmowane w polskim społeczeństwie.	wymienia konsekwencje nieprzestrzegania podstawowych zasad życia społecznego.		
Grupy i role społeczne.	- grupa społeczna; - działanie w grupie i poza nią; - wpływ grupy na jednostkę; - role społeczne; - postawy wobec nacisku grupy.	- podaje przykłady grup społecznych; w tym grup społecznych, do których przynależy. - podaje przykłady ról społecznych; w tym ról społecznych, które pełni; - rozpoznaje postawy konformistyczne; - podaje przykłady postaw pozytywnych i negatywnych społecznie.	- rozpoznaje podstawowe rodzaje grup społecznych. - rozpoznaje przykłady postaw i zachowań charakterystycznych dla wybranych ról społecznych, np. rodzica, ucznia; - wymienia cechy grup społecznych; - rozpoznaje czynniki ułatwiające i utrudniające funkcjonowanie w grupie; - rozpoznaje podstawowe postawy jednostki wobec nacisku grupy; - charakteryzuje podstawowe postawy jednostki wobec nacisku grupy.	- analizuje czynniki ułatwiające i utrudniające funkcjonowanie w grupie; - wymienia kryteria klasyfikacji grup społecznych; - porównuje rodzaje więzi łączących ludzi tworzących różne grupy społeczne; - wymienia czynniki sprzyjające spójności grup społecznych; - wyjaśnia, dlaczego funkcjonowanie w grupach społecznych sprzyja zaspokajaniu potrzeb człowieka; - przedstawia pozytywne i negatywne aspekty postawy konformistycznej; - porównuje postawy i zachowania charakterystyczne dla poszczególnych ról społecznych; - rozpoznaje konflikty wynikające z pełnienia	- wymienia problemy związane z klasyfikacją grup społecznych; - na wybranych przykładach analizuje wpływ różnorodnych czynników na spójność grup społecznych; - wyjaśnia mechanizmy powstawania konfliktu ról społecznych; - wyjaśnia konsekwencje wynikające z konfliktu ról społecznych; - dostrzega zmienność i ciągłość w postrzeganiu ról społecznych; - ocenia [z różnych perspektyw] sposoby zapobiegania powstawaniu konfliktu ról społecznych; - przedstawia konsekwencje postawy konformistycznej i nonkonformistycznej dla jednostki i społeczeństwa; - przygotowuje i prezentuje argumenty w dyskusji: <i>Współczesna młodzież</i>	- wyjaśnia różnice w postrzeganiu postaw i zachowań charakterystycznych dla różnych ról społecznych w odmiennych kręgach cywilizacyjnych oraz dawniej i dzisiaj; - przygotowuje i przeprowadza na forum społeczności klasowej/szkolnej dyskusję na zaproponowany temat, dotyczący funkcjonowania współczesnej młodzieży w grupach społecznych i pełnionych przez nią ról społecznych.

				różnych ról społecznych; ▪ podaje przykłady konsekwencji konfliktu ról społecznych; ▪ przedstawia sposoby zapobiegania powstawaniu konfliktu ról społecznych.	– karierowicze czy buntownicy?	
Socjalizacja.	▪ istota pojęcia socjalizacja; ▪ efekty socjalizacji; ▪ etapy socjalizacji; ▪ agresja w procesie socjalizacji.	▪ wymienia podstawowe elementy pojęcia <i>socjalizacja</i> ; ▪ rozpoznaje przykłady działań/sytuacje sprzyjające procesowi socjalizacji; ▪ podaje przykłady osób i instytucji mających wpływ na proces socjalizacji.	▪ wymienia skutki procesu socjalizacji; ▪ wymienia grupy społeczne mające główny wpływ na proces socjalizacji; ▪ odróżnia socjalizację pierwotną od socjalizacji wtórnej; ▪ wymienia osoby i instytucje mające wpływ na socjalizację pierwotną i wtórną; ▪ wyjaśnia pojęcie: <i>resocjalizacja</i> .	▪ wyjaśnia znaczenie procesu socjalizacji dla prawidłowego funkcjonowania człowieka w społeczeństwie; ▪ przedstawia skutki zaburzeń/błędów w przebiegu procesu socjalizacji; ▪ porównuje socjalizację pierwotną i socjalizację wtórną; ▪ porównuje wpływ różnych grup społecznych na proces socjalizacji; ▪ przedstawia instytucje i mechanizmy sprzyjające procesowi socjalizacji; ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP w odniesieniu do procesu socjalizacji pierwotnej.	▪ przedstawia zależności pomiędzy procesem socjalizacji a poszczególnymi fazami rozwojowymi dziecka/człowieka; ▪ wymienia zjawiska cywilizacyjne mające wpływ na proces socjalizacji we współczesnym społeczeństwie polskim; ▪ omawia wpływ agresji na przebieg procesu socjalizacji.	▪ przygotowuje prezentację dotyczącą trudności socjalizacyjnych występujących w społeczeństwie nowocześnie, np. współczesnym społeczeństwie polskim; ▪ analizuje przykłady niepowodzeń socjalizacyjnych [przyczyny, skutki].
Rodzina jako grupa społeczna. Kryzys współczesnej rodziny – debata.	▪ powstawanie rodziny; ▪ funkcje rodziny; ▪ typy rodziny;	▪ podaje przykłady zadań wykonywanych przez rodzinę; ▪ podaje przykłady praw i obowiązków	▪ wymienia cechy rodziny jako grupy społecznej; ▪ wymienia funkcje rodziny i podaje przykłady ich realizacji;	▪ omawia zasady zawierania małżeństwa w prawie polskim; ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP	▪ przedstawia wpływ procesów cywilizacyjnych na funkcjonowanie rodzin	▪ przygotowuje i przeprowadza forum społeczności klasowej/szkolnej debatę/dyskusję dotyczącą, np.

	kondycja współczesnej rodziny.	poszczególnych członków rodziny; podaje przykłady problemów związanych z funkcjonowaniem rodziny we współczesnej Polsce.	- rozpoznaje różne typy rodzin funkcjonujące we współczesnym społeczeństwie polskim; - rozpoznaje podstawowe modele funkcjonowania rodziny i typy współczesnych rodzin; - wymienia podstawowe problemy funkcjonowania rodziny we współczesnej Polsce; - odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące funkcjonowania rodziny we współczesnym świecie.	- w odniesieniu do rodziny; - porównuje różne modele funkcjonowania rodzin i różne typy rodzin występujące we współczesnym społeczeństwie polskim; - wymienia cechy rodziny tradycyjnej; - przedstawia podstawowe kierunki zmian zachodzące w rodzinach europejskich na przestrzeni dziejów; - analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania rodziny we współczesnym świecie.	- we współczesnym świecie; - przedstawia pozytywne i negatywne aspekty odchodzenia od tradycyjnego modelu funkcjonowania rodziny; - analizuje wybrane problemy funkcjonowania rodziny we współczesnej Polsce [przyczyny, przejawy, skutki].	problemu <i>kryzysu współczesnej rodziny</i>; przygotowuje ankietę, oraz wizualizuje i analizuje jej wyniki, dotyczącą, np. poglądów rówieśników na temat typów oraz funkcji rodziny we współczesnym świecie.
Podziały społeczne i stygmatyzacja.	- powstawanie stereotypów; - istota procesu stygmatyzacji; - skutki społeczne napiętnowania; - powstawanie podziału na „swoich” i „obcych”.	- podaje przykłady stereotypów; - rozpoznaje przykłady stygmatyzacji; - podaje przykłady funkcjonujących w społeczeństwie polskim podziałów na <i>swoich</i> i <i>obcych</i>.	- wymienia podstawowe cechy stereotypu; - podaje przykład <i>pozytywnych</i> i <i>negatywnych</i> stereotypów; - wymienia konsekwencje upowszechniania się stereotypów; - wymienia podstawowe przejawy funkcjonowania podziałów na <i>swoich</i> i <i>obcych</i>; - wymienia podstawowe przyczyny i skutki	- wyjaśnia mechanizm powstawania negatywnych zjawisk społecznych: uprzedzenie, stygmatyzacja i dyskryminacja; - uzasadnia konieczność przeciwdziałania stygmatyzacji i stereotypizacji; - wyjaśnia różnicę pomiędzy pojęciami: <i>stygmatyzacja</i> i <i>stereotypizacja</i>;	- ocenia, z różnych perspektyw, wybrane kampanie społeczne dotyczące przeciwdziałania negatywnym postawom społecznym; - analizuje przykłady negatywnych postaw wobec <i>obcych</i>, stygmatyzacji i stereotypizacji występujących w społeczeństwie polskim [przyczyny, przejawy, skutki].	- przygotowuje i przeprowadza na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz przeciwdziałania wybranym, negatywnym postawom wobec <i>obcych</i>; - gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące negatywnych postaw wobec <i>obcych</i> we współczesnej Polsce,

			funkcjonujących w społeczeństwie podziałów na <i>swoich</i> i <i>obcych</i>; ▪ rozpoznaje zachowania wynikające z negatywnych postaw wobec <i>obcych</i>; ▪ wymienia sposoby przeciwdziałania negatywnym postawom społecznym; ▪ odczytuj podstawowe dane statystyczne dotyczące problemu dyskryminacji, stygmatyzacji, stereotypizacji, postrzegania <i>swoich</i> i <i>obcych</i>.	▪ wymienia przyczyny i skutki negatywnych postaw wobec <i>obcych</i>; ▪ analizuje różnice w sposobie postrzegania <i>swoich</i> i <i>obcych</i>. ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące problemu dyskryminacji, stygmatyzacji, stereotypizacji, postrzegania <i>swoich</i> i <i>obcych</i>.		w tym stereotypizacji i stygmatyzacji.
Tolerancja i rozwiązywanie konfliktów.	▪ nierówne traktowanie „innych”; ▪ walka przeciwko nierównemu traktowaniu „innych”; ▪ istota tolerancji; ▪ sposoby przeciwstawiania się nietolerancji; ▪ istota konfliktu; ▪ sposoby rozwiązywania sytuacji konfliktowych.	▪ rozpoznaje postawy tolerancji i nietolerancji; ▪ podaje przykłady nierównego traktowania <i>Innych</i>; ▪ podaje przykłady sytuacji konfliktowych; ▪ wymienia podstawowe sposoby rozwiązywania sporów	▪ podaje podstawowe przyczyny i skutki nietolerancji; ▪ podaje czynniki sprzyjające i utrudniające kształtowanie postaw tolerancji; ▪ podaje przykłady zachowań świadczących o nietolerancji; ▪ rozpoznaje podstawowe postawy wobec konfliktu; ▪ wskazuje podstawowe różnice pomiędzy negocjacjami, mediacją i arbitrażem;	▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy pojęciami: <i>tolerancja</i> i <i>akceptacja</i>; ▪ podaje sposoby ograniczania czynników wywołujących konflikty społeczne; ▪ porównuje [wskazuje pozytywne i negatywne aspekty] różne postawy wobec konfliktu; ▪ wymienia zasady prawidłowo prowadzonej negocjacji; ▪ uzasadnia konieczność postawy tolerancji;	▪ buduje argumenty i kontrargumenty w sporach dotyczących tolerancji; ▪ uzasadnia dobór sposobu rozwiązywania konfliktu w zależności od rodzaju/cech konfliktu i uczestniczących w nim stron.	▪ stosuje/analizuje/ przedstawia metody kreatywnego rozwiązywania problemów, np. sytuacji konfliktowych, w sytuacjach nietypowych; ▪ przygotowuje i przeprowadza forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz tolerancji.

			- wymienia cechy, które powinien posiadać mediator i arbiter.; - odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące postaw wobec konfliktów i zjawiska tolerancji.	analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące postaw wobec konfliktów i zjawiska tolerancji.		
Współczesne społeczeństwo.	- typy społeczeństw; - społeczeństwo postindustrialne; - społeczeństwo otwarte; - społeczeństwo konsumpcyjne; - społeczeństwo informacyjne; - społeczeństwo masowe; - młodzież i współczesne zagrożenia.	- podaje przykłady różnych typów społeczeństw; - wymienia cechy współczesnego społeczeństwa [otwarte, informacyjne, konsumpcyjne, masowe].	- wymienia podstawowe cechy różnych typów społeczeństw; - rozpoznaje podstawowe typy społeczeństw; - rozpoznaje cechy współczesnego społeczeństwa postindustrialnego/informacyjnego [otwarte, informacyjne, konsumpcyjne, masowe]; - odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące współczesnego społeczeństwa.	- porównuje różne typy społeczeństw; - omawia wpływ przemian gospodarczych na cechy społeczeństw; - wyjaśnia istotę cech współczesnego społeczeństwa [otwarte, informacyjne, konsumpcyjne, masowe]; - wymienia zjawiska cywilizacyjne mające wpływ na cechy współczesnego społeczeństwa postindustrialnego; - analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące współczesnego społeczeństwa.	- przedstawia szanse, zagrożenia i wyzwania stojące przed współczesnym społeczeństwem postindustrialnym; - buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat współczesnego społeczeństwa postindustrialnego.	- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą szans, zagrożeń i wyzwań stojących przed współczesnymi społeczeństwami postindustrialnymi / współczesną młodzieżą; - gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat wybranych współczesnych społeczeństw: - zbieracko-łowieckich, - nomadycznych, - rolniczych.
Dział II: AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA						
Aktywność w życiu publicznym -organizacje pozarządowe.	- sektory życia publicznego; - organizacje trzeciego sektora: fundacje i stowarzyszenia;	wymienia podstawowe rodzaje organizacji trzeciego sektora życia publicznego [fundacja i stowarzyszenie];	- wymienia podstawowe cechy organizacji trzeciego sektora; - omawia podstawowe cechy społeczeństwa obywatelskiego;	odszukuje i prezentuje informacje na temat funkcjonowania wybranej organizacji trzeciego sektora;	analizuje znaczenie funkcjonowania organizacji trzeciego sektora życia publicznego dla	przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz popularyzacji

	- organizacje pożytku publicznego; - społeczeństwo obywatelskie.	- podaje przykłady stowarzyszeń i fundacji o zasięgu ogólnopolskim; - rozpoznaje podstawowe cechy społeczeństwa obywatelskiego.	- wymienia formy społecznego wsparcia dla organizacji pożytku publicznego; - odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące funkcjonowania organizacji trzeciego sektora i funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego.	- porównuje sposób zakładania i funkcjonowania fundacji i stowarzyszenia w Polsce; - wymienia cechy charakterystyczne organizacji pożytku publicznego; - analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące organizacji trzeciego sektora i funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego.	rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; - wyjaśnia znaczenie społeczeństwa obywatelskiego dla prawidłowego funkcjonowania demokracji we współczesnych państwach, w tym w Polsce; - buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie; kondycji społeczeństwa obywatelskiego we współczesnej Polsce.	- wybranej organizacji pozarządowej; - aktywnie działa w jednej z organizacji pozarządowych; - przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie; kondycji społeczeństwa obywatelskiego we współczesnej Polsce.
Kościół i związki wyznaniowe.	- istota religii; - religia a wyznanie; - główne religie i wyznania współczesnego świata; - religie i wyznania w Polsce; - kościół i związki wyznaniowe w świetle prawa polskiego.	- wymienia główne religie współczesnego świata - wymienia główne religie i wyznania we współczesnej Polsce; - podaje podstawowe informacje definiujące pozycję Kościoła rzymskokatolickiego we współczesnej Polsce.	- wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>ateizm, kult</i>; - wymienia główne kościoły i związki wyznaniowe w Polsce; - odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące znaczenia religii / form religijności wśród mieszkańców Polski.	- omawia podstawy prawne wolności religii i sumienia w Polsce; - wyjaśnia znaczenie pojęcia: <i>agnostyk</i>; - wyjaśnia różnicę pomiędzy pojęciami: <i>religia</i> i <i>wyznanie</i>; - wymienia główne ośrodki kultu właściwe dla największych kościołów i związków wyznaniowych w Polsce; - analizuje przepisy Konstytucji RP odnoszące się do relacji państwa	- różnicuje kościoły i związki wyznaniowe w Polsce zgodnie z prawną podstawą ich funkcjonowania; - określa pozycję prawną Kościoła katolickiego w Polsce [konkordat].	przygotowuje i przedstawia prezentację dotyczącą wybranego kościoła/związku wyznaniowego w Polsce.

				i kościołów/związków wyznaniowych; ■ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące znaczenia religii / form religijności wśród mieszkańców Polski.		
Polityka i partie polityczne.	■ definicja partii politycznej; ■ typy partii politycznych; ■ funkcje i cechy partii politycznych; ■ finansowanie partii politycznych	■ wymienia partie polityczne posiadające swoją reprezentację w Sejmie RP; ■ podaje główny cel istnienia partii politycznych; ■ wymienia główne cechy demokratycznych partii politycznych.	■ wymienia główne funkcje partii politycznych w państwach demokratycznych; ■ wymienia główne źródła finansowania partii politycznych w Polsce; ■ omawia pozycję poszczególnych partii politycznych w świetle ostatnich wyborów parlamentarnych w Polsce.	■ wyjaśnia główne funkcje i formy aktywności partii politycznych; ■ wyjaśnia źródła podziału i cechy współczesnych partii lewicowych, centrowych i prawicowych; ■ analizuje cechy, programy, pozycję głównych partii politycznych obecnych na polskiej scenie politycznej; ■ porównuje partię polityczną z organizacją pozarządową; ■ analizuje przepisy Konstytucji RP odnoszące się do zasad funkcjonowania partii politycznych; ■ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania partii politycznych w Polsce / we współczesnych społeczeństwach demokratycznych.	■ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat sposobów finansowania partii politycznych w Polsce; ■ dokonuje krytycznej analizy współczesnych podziałów politycznych w Polsce.	■ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. sposobów finansowania partii politycznych w Polsce.

Kampanie wyborcze.	▪ cechy i cele kampanii wyborczej; ▪ hasła wyborcze; ▪ memy internetowe; ▪ badania opinii publicznej; ▪ funkcje sondaży przedwyborczych.	▪ rozpoznaje elementy kampanii wyborczej; ▪ odczytuje podstawowe informacje wynikające z badania opinii publicznej [tabele, wykresy].	▪ wymienia główne cele i cechy kampanii wyborczej; ▪ wymienia główne formy przekazu i środki perswazji wykorzystywane w kampaniach wyborczych; ▪ wymienia główne cechy skutecznych haseł wyborczych; ▪ wymienia funkcje badań opinii publicznej dotyczących życia politycznego.	▪ wyjaśnia mechanizm działania <i>społecznego dowodu słuszności</i>; ▪ analizuje sposób przeprowadzania badania opinii publicznej; ▪ wyjaśnia rolę internetu we współczesnych kampaniach wyborczych; ▪ analizuje wybrane elementy kampanii wyborczej, w tym hasła wyborcze i memy internetowe, pod kątem skuteczności, atrakcyjności i zgodności z programem partii politycznej; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące kampanii wyborczych i sondaży przedwyborczych; ▪ porównuje wyniki sondaży przedwyborczych z wynikami wyborów; ▪ podaje przykłady nieetycznego wykorzystania mediów społecznościowych w kampaniach wyborczych.	▪ porównuje strategie wybranych partii politycznych w ostatnich kampaniach wyborczych; ▪ analizuje wpływ sondaży przedwyborczych na wynik kampanii wyborczej/wynik wyborów; ▪ wyjaśnia przyczyny różnic pomiędzy wynikami uzyskanymi przez poszczególne ugrupowania polityczne w wyborach a sondażach przedwyborczych.	▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. zasad, które powinny być przestrzegane w kampaniach wyborczych w państwie demokratycznym; ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, badanie opinii publicznej dotyczące, np. preferencji politycznych młodych wyborców.
Media – czwarta władza – rola mediów w życiu publicznym.	▪ współczesna rola mediów; ▪ znaczenie pojęcia <i>czwarta władza</i>;	▪ wymienia główne środki masowego przekazu we współczesnym świecie;	▪ wymienia cechy współczesnych środków masowego przekazu;	▪ uzasadnia konieczność niezależności mediów w państwie demokratycznym;	▪ wyjaśnia, z czego wynika i jakie ma konsekwencje zjawisko <i>mediatyzacji polityki i polityzacji mediów</i>;	▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję

	▪ niezależność mediów; ▪ <i>mediatyzacja</i> polityki i <i>polityzacja</i> mediów; ▪ charakterystyka poszczególnych rodzajów mediów; ▪ etyka mediów i dziennikarzy	▪ wymienia główne funkcje środków masowego przekazu we współczesnym świecie; ▪ wymienia cechy wybranego środka masowego przekazu.	▪ analizuje przepisy Konstytucji RP odnoszące się do swobody wyrażania poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji; ▪ wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>czwarta władza</i>; ▪ wyjaśnia, na czym polega zasada <i>niezależności mediów</i>; ▪ wymienia główne zasady etyczne dotyczące mediów i dziennikarzy; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące roli środków masowego przekazu.	▪ wyjaśnia, na czym polega zjawisko <i>mediatyzacji polityki</i> i <i>polityzacji mediów</i>; ▪ wyjaśnia pojęcie <i>indoktrynacja</i>; ▪ wymienia najpopularniejsze tytuły prasowe, domeny internetowe, stacje telewizyjne i radiowe we współczesnej Polsce; ▪ przedstawia rolę mediów społecznościowych; ▪ dostrzega przypadki nieetycznego zachowania mediów i dziennikarzy; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące roli i sposobu funkcjonowania środków masowego przekazu.	▪ omawia zjawisko cenzury i walki z cenzurą w czasach PRL-u; ▪ wyjaśnia przyczyny i przedstawia skutki nieetycznego zachowania mediów i dziennikarzy; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. <i>kryzysu dziennikarstwa</i> we współczesnym świecie/Polsce.	dotyczącą, np. <i>kryzysu dziennikarstwa</i> we współczesnym świecie/Polsce; ▪ porównuje wybrane środki masowego przekazu, np. tytuły prasowe, media społecznościowe, stacje radiowe i telewizyjne [sposób finansowania, odbiorcy, program, prezentowane postawy i wartości].
Przekazy medialne.	▪ elementy przekazu medialnego; ▪ rzetelność przekazu medialnego; ▪ zasady bezpiecznego odczytywania przekazów medialnych; ▪ krytyczna analiza przekazu medialnego; ▪ techniki medialnej perswazji i manipulacji	▪ odróżnia opinie od faktów w prostym przekazie medialnym; ▪ wymienia elementy przekazu medialnego; ▪ wymienia najważniejsze zasady bezpiecznego korzystania z mediów.	▪ wyodrębnia poszczególne elementy przekazu medialnego; ▪ porównuje informacje na ten sam temat zawarte w różnych, prostych przekazach medialnych; ▪ wyjaśnia pojęcie <i>trolling</i>; ▪ wymienia zasady sprawdzania rzetelności przekazu medialnego;	▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy perswazją a manipulacją; ▪ analizuje różnorodne przekazy medialne pod kątem zastosowanych środków perswazji i manipulacji; ▪ wymienia przyczyny i skutki fake newsów, oraz komunikatów niepełnych i niezręcznych w mediach.	▪ przeprowadza krytyczną analizę wybranego przekazu medialnego; ▪ uzasadnia konieczność walki z nierzetelnością przekazów medialnych.	▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz świadomego korzystania z mediów.

			wymienia techniki medialnej perswazji i manipulacji.			
Patologie życia publicznego.	- czynniki sprzyjające patologiom życia publicznego; - rodzaje patologii życia publicznego; - charakterystyka poszczególnych patologii życia publicznego; - przyczyny powstawania patologii w życiu publicznym.	- rozpoznaje/podaje przykłady korupcji; - podaje przykłady, innych niż korupcja, patologii w życiu publicznym; - wymienia wybrane sposoby przeciwdziałania patologiom życia publicznego.	- wymienia rodzaje korupcji; - wymienia czynniki sprzyjające korupcji; - wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>nepotyzm, klientelizm, przestępczość zorganizowana, demagogia, populizm, hejt</i>; - przedstawia sposoby przeciwdziałania patologiom życia publicznego.	- uzasadnia konieczność przeciwdziałania zjawisku korupcji i innym rodzajom patologii w życiu publicznym; - wyjaśnia przyczyny i podaje skutki patologii w życiu publicznym; - rozpoznaje przypadki patologii w życiu publicznym; - analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące patologii w życiu publicznym.	- wyjaśnia różnicę pomiędzy demagogią a populizmem; - analizuje wybrane rozwiązania prawne pod kątem ich etyczności i skuteczności w walce z patologiami życia publicznego;	- przygotowuje prezentację multimedialną na temat jednego z ruchów społecznych, działających dawniej lub współcześnie, wyrażających sprzeciw wobec patologii w życiu publicznym; - przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz konieczności przeciwdziałania patologiom życia publicznego.
DZIAŁ III: PODSTAWY USTROJOWE III RP						
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – zasady ustrojowe państwa polskiego.	- budowa Konstytucji RP; - materia prawa konstytucyjnego; - Konstytucja a inne źródła prawa; - preambuła Konstytucji RP; - konstytucyjne zasady ustroju RP;	- podaje przykłady spraw regulowanych przez prawo konstytucyjne; - podaje przykłady konstytucyjnych zasad ustroju RP.	- podaje datę uchwalenia obowiązującej Konstytucji RP; - wyjaśnia pojęcie <i>preambuła</i>; - wyjaśnia, czym Konstytucja różni się od innych źródeł powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; - wyjaśnia znaczenie zasady: suwerenności /zwierzchnictwa narodu;	- posługuje się nazwami poszczególnych części jednostki redakcyjnej tekstu Konstytucji; - wyjaśnia znaczenie poszczególnych konstytucyjnych zasad ustroju RP; - analizuje treść preambuły Konstytucji RP; - analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące Konstytucji RP.	- wyjaśnia, czego dotyczyły i z czego wynikały nowelizacje obowiązującej Konstytucji RP; - uzasadnia znaczenie poszczególnych konstytucyjnych zasad ustroju RP dla funkcjonowania państwa demokratycznego.	przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, badanie opinii publicznej dotyczące, np. znajomości konstytucyjnych zasad ustroju RP.

			republikańskiej formy rządu, demokratycznego państwa prawnego i trójpodziału władzy;			
Ustrój demokratyczny w Polsce, formy demokracji.	▪ demokracja bezpośrednia i pośrednia; ▪ formy demokracji bezpośredniej; ▪ referendum ogólnokrajowe w Polsce; ▪ referendum lokalne w Polsce; ▪ wybory w demokracji; ▪ zasady prawa wyborczego; ▪ systemy wyborcze; ▪ wybory do Sejmu i Senatu RP; ▪ wybory do samorządu terytorialnego w Polsce.	▪ podaje przykłady form uczestnictwa obywateli w rządzeniu państwem; ▪ podaje przykłady form demokracji bezpośredniej; ▪ podaje przykłady organów władzy w Polsce powoływanych w drodze wyborów bezpośrednich, ▪ wymienia konstytucyjne zasady wyborcze.	▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy demokracją bezpośrednią a pośrednią; ▪ wyjaśnia pojęcie: partycypacja obywatelska; ▪ podaje przykłady referendum ogólnokrajowych w Polsce po 1989 roku; ▪ określa, w jakich sprawach może być przeprowadzone referendum ogólnokrajowe i referendum lokalne w Polsce; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące poziomu partycypacji obywatelskiej we współczesnej Polsce; ▪ wymienia konstytucyjne zasady wyborcze; ▪ wyjaśnia znaczenie konstytucyjnych zasad wyborczych; ▪ podaje główne zasady wyborów do Sejmu i Senatu RP.	▪ określa główne zasady przeprowadzania referendum ogólnokrajowych i lokalnych w Polsce; ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące zasad przeprowadzania: - referendum ogólnokrajowego i referendum lokalnego w Polsce, - wyborów do Senatu i Sejmu RP; - wyborów do organów samorządu terytorialnego; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące: - poziomu partycypacji obywatelskiej we współczesnej Polsce, - wyborów do Sejmu i Senatu RP; - wyborów do organów samorządu terytorialnego; ▪ wyjaśnia główne zasady większościowego i proporcjonalnego systemu wyborczego;	▪ wyjaśnia znaczenie demokracji bezpośredniej we współczesnej Polsce; ▪ porównuje większościowy i proporcjonalny system wyborczy; ▪ porównuje zasady - wyborów do Sejmu i Senatu RP, - wyborów do poszczególnych organów samorządu terytorialnego; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu w Polsce.	▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz konieczności zwiększenia poziomu partycypacji obywatelskiej w Polsce; ▪ dokonuje krytycznej analizy referendum ogólnokrajowych przeprowadzonych w Polsce po 1989 roku; ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. wprowadzenia w wyborach do Sejmu w Polsce jednomandatowych okręgów wyborczych; ▪ przygotowuje prezentację na temat wpływu konsultacji publicznych na kształtowanie prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

				▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące różnorodnych form demokracji.		
Władza ustawodawcza - sejm i senat RP.	▪ bikameralizm; pozycja ustrojowa Sejmu i Senatu RP; ▪ funkcje / kompetencje Sejmu i Senatu RP; ▪ kompetencje Zgromadzenia Narodowego; ▪ zasady funkcjonowania Sejmu i Senatu RP; ▪ zasady skracania kadencji; ▪ organy Sejmu i Senatu RP; ▪ zasady podejmowania decyzji w Sejmie i Senacie RP.	▪ wymienia główną funkcję Sejmu i Senatu RP; ▪ określa czas trwania kadencji i liczbę członków Sejmu i Senatu RP; ▪ wymienia podstawowe prawa i zadania posłów i senatorów.	▪ wymienia główne kompetencje/funkcje Sejmu i Senatu RP; ▪ wymienia główne zasady funkcjonowania parlamentu w Polsce; ▪ wyjaśnia, jaka jest struktura Zgromadzenia Narodowego; ▪ wymienia zasady określające większość zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną; ▪ wymienia podmioty decydujące o skróceniu kadencji Sejmu RP; ▪ wyjaśnia pojęcia: <i>mandat poselski/senatorski, kadencja, klub i koło poselskie, immunitet, kworum</i>; ▪ wymienia główne organy Sejmu i Senatu RP; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny pracy Sejmu i Senatu RP.	▪ analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące: - kompetencji Sejmu i Senatu RP; - kompetencji Zgromadzenia Narodowego; - zasad skrócenia kadencji Sejmu; - immunitetu poselskiego; ▪ wymienia główne kompetencje Zgromadzenia Narodowego; ▪ wymienia główne zasady skrócenia kadencji Sejmu RP; ▪ posługuje się w praktyce zasadami określającymi większość zwykłą, bezwzględną i kwalifikowaną; ▪ porównuje immunitet formalny i materialny; ▪ charakteryzuje główne organy Sejmu i Senatu RP; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące Sejmu i Senatu RP.	▪ porównuje pozycję ustrojową Sejmu i Senatu RP - wyjaśnia, na czym polega asymetryczność polskiego parlamentarizmu; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. wprowadzenia w Polsce systemu unikameralnego.	▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. wprowadzenia w Polsce systemu unikameralnego.

Władza wykonawcza - prezydent RP jako głowa państwa.	▪ model prezydentury w Polsce; ▪ Prezydenci RP [od 1989 r.]; ▪ funkcje i uprawnienia Prezydenta RP; ▪ kadencja Prezydenta RP; ▪ prerogatywy Prezydenta RP i akty urzędowe kontrasygnowane.	▪ podaje imię i nazwisko aktualnego Prezydenta RP; ▪ określa czas trwania kadencji Prezydenta RP; ▪ wymienia główne zasady wyboru Prezydenta RP; ▪ wymienia przykładowe zadania Prezydenta RP.	▪ wymienia główne funkcje / kompetencje Prezydenta RP; ▪ wymienia główne zasady wyboru Prezydenta RP; ▪ wymienia Prezydentów RP od 1989 roku; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny działalności Prezydent RP.	▪ charakteryzuje główne funkcje / uprawnienia prezydenta RP; ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące - kadencji Prezydenta RP i sytuacji, gdy Prezydent RP nie może sprawować swojej funkcji; - funkcji / uprawnień Prezydenta RP; ▪ omawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP; ▪ wyjaśnia znaczenie zasady kontrasygnaty; ▪ wyjaśnia znaczenie pojęcia: prerogatywy; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące Prezydenta RP.	▪ wyjaśnia rolę zasady kontrasygnaty; ▪ określa rolę prerogatyw dla pozycji ustrojowej Prezydenta RP; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. konieczności wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP.	▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. konieczności wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP.
Władza wykonawcza - rada ministrów RP.	▪ kompetencje Rady Ministrów RP; ▪ skład Rady Ministrów RP; ▪ kompetencje Rady Ministrów RP; ▪ powoływanie Rady Ministrów RP; ▪ kontrola polityczna i konstytucyjna Rady Ministrów RP; ▪ administracja rządowa; ▪ służba cywilna.	▪ podaje imię i nazwisko aktualnego Prezesa Rady Ministrów RP; ▪ wymienia główne zasady powoływania Rady Ministrów RP; ▪ wymienia przykładowe zadania Rady Ministrów RP.	▪ wymienia kompetencje Rady Ministrów RP; ▪ omawia skład Rady Ministrów RP; ▪ omawia zasady powoływania Rady Ministrów; ▪ wyjaśnia pojęcie <i>koalicja rządowa</i>; ▪ wymienia podstawowe obszary działania rządu; ▪ wyjaśnia, jaką rolę pełnią wojewodowie; ▪ wyjaśnia pojęcie <i>służba cywilna</i>;	▪ analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące: - sposobów powoływania Rady Ministrów, - kompetencji Rady Ministrów; - odpowiedzialności politycznej Rady Ministrów i poszczególnych jej członków; - odpowiedzialności konstytucyjnej członków Rady Ministrów;	▪ analizuje pozycję ustrojową Rady Ministrów; ▪ wyjaśnia ustrojową rolę Prezesa Rady Ministrów ▪ omawia znaczenie konstruktywnego wotum nieufności; ▪ wyjaśnia różnicę pomiędzy administracją zespoloną i niezespoloną.	▪ przygotowuje prezentację na temat funkcji i zakresu działania poszczególnych ministrów wchodzących w skład Rady Ministrów RP.

			odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny działalności Rady Ministrów w Polsce.	- wymienia sytuacje, w których Prezes Rady Ministrów składa dymisję Rady Ministrów; - porównuje sposoby powoływania Rady Ministrów RP [procedura I, II i III]; - wyjaśnia zasady uchwalania konstruktywnego wotum nieufności; - analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące rady Ministrów RP.		
Władza sądownicza RP – sądy i trybunały.	- wymiar sprawiedliwości a władza sądownicza; - organy władzy sądowniczej; - sądy powszechne; - sądownictwo administracyjne; - konstytucyjne zasady działania sądów w Polsce; - Sąd Najwyższy	- podaje przykłady działań organów władzy sądowniczej; - wymienia organy władzy sądowniczej w Polsce; - podaje przykłady konstytucyjnych zasad działania sądów w Polsce.	- przedstawia strukturę sądów powszechnych i administracyjnych w Polsce; - przedstawia główne zadania sądów powszechnych i administracyjnych w Polsce; - wymienia konstytucyjne zasady działania sądów w Polsce; - wyjaśnia zasadę niezależności sądów i niezawisłości sędziów; - wymienia główne zadania Sądu Najwyższego; - odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny funkcjonowania	- przedstawia zadania sądów powszechnych w Polsce; - wyjaśnia konstytucyjne zasady działania sądów w Polsce; - analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące - struktury władzy sądowniczej, - zadań organów władzy sądowniczej, - niezawisłości sędziów, - zadań i struktury Sądu Najwyższego; - analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące władzy sądowniczej w Polsce.	- wyjaśnia znaczenie Sądu Najwyższego dla funkcjonowania państwa demokratycznego; - przedstawia konstytucyjne gwarancje niezawisłości sędziów; - wyjaśnia znaczenie zasady niezależności sądów i niezawisłości sędziów dla funkcjonowania państwa demokratycznego; - buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. roli ławników w sądach powszechnych.	- przygotowuje prezentację na temat struktury i zadań wybranego sądu powszechnego; - przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. roli ławników w sądach powszechnych.

			władzy sądowniczej w Polsce.			
Instytucje na straży praworządności – organy kontroli i ochrony prawa.	- Najwyższa Izba Kontroli; - Trybunał Konstytucyjny; - Trybunał Stanu; - Prokuratura; - Instytut Pamięci Narodowej; - Rzecznik Praw Obywatelskich	- wymienia główne organy strzegące praworządności w Polsce; - wymienia główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego; - wymienia główne zadanie prokuratora; - podaje przykłady spraw, z którymi może się zwrócić do Rzecznika Praw Obywatelskich.	- wymienia główne zadania Najwyższej Izby Kontroli; - wymienia konstytucyjne zadania Trybunału Stanu i Trybunału Konstytucyjnego; - wymienia główne organy i zadania prokuratury; - wymienia główne zadania Instytutu Pamięci Narodowej, - wymienia główne zadania Rzecznika Praw Obywatelskich; - odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny stanu praworządności w Polsce.	- przedstawia pozycję ustrojową Najwyższej Izby Kontroli; - wymienia podmioty kontrolowane przez NIK i określa zakres przeprowadzanych kontroli; - omawia skład Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu; - wyjaśnia zasady sporządzania indywidualnej skargi konstytucyjnej; - analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące struktury, zadań i trybu działania NIK, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, prokuratury, IPN, Rzecznika Praw Obywatelskich.; - analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące instytucji strzegących praworządności w Polsce.	- omawia tryb działania Trybunału Konstytucyjnego; - wyjaśnia znaczenie Trybunału Stanu i Trybunału Konstytucyjnego dla funkcjonowania państwa demokratycznego; - porównuje rolę prokuratora generalnego i prokuratora krajowego.	- przygotowuje prezentację na temat, np. - zakresu i wyników wybranej kontroli przeprowadzonej przez NIK; - zadań i aktywności Rzecznika Praw Dziecka; - kryzysu wokół Trybunału Konstytucyjnego w Polsce.
Samorząd terytorialny.	- struktura samorządu terytorialnego w Polsce; - rodzaje zadań samorządu terytorialnego;	- wymienia szczeble samorządu terytorialnego w Polsce; - wymienia przykładowe zadania gminy;	- wymienia rodzaje zadań samorządu terytorialnego; - wymienia główne źródła dochodów samorządu terytorialnego;	- charakteryzuje poszczególne rodzaje zadań samorządu terytorialnego; - charakteryzuje organy samorządu terytorialnego	- przedstawia cechy charakterystyczne, zadania i strukturę miast na prawach powiatu; - ocenia działalność samorządu	prezentuje strukturę budżetu swojej gminy [źródła dochodu, wydatki, sposób uchwalania i kontrolowania];

	▪ źródła dochodów samorządu terytorialnego; ▪ organy stanowiące i wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego	▪ określa przynależność miejscowości, w której mieszka do poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego; ▪ wymienia organy władzy samorządu terytorialnego w gminie.	▪ wymienia i omawia zadania organów stanowiących i wykonawczych w gminie; ▪ odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce;	w powiecie i województwie; ▪ wyjaśnia działanie zasady pomocniczości w strukturach samorządu terytorialnego; ▪ przedstawia ogólne zasady działania form bezpośredniego udziału mieszkańców w podejmowaniu decyzji samorządowych: budżet obywatelski, obywatelska inicjatywa uchwałodawcza; ▪ analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące struktury, zadań i trybu działania organów samorządu terytorialnego; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące samorządu terytorialnego w Polsce.	terytorialnego w Polsce; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat partycypacji obywatelskiej na poziomie lokalnym w Polsce / w swojej gminie.	▪ przygotowuje / organizuje wycieczkę edukacyjną do urzędu gminy, na terenie której znajduje się szkoła; ▪ prezentuje zasady działania budżetu obywatelskiego/ partycypacyjnego w swojej gminie; ▪ przygotowuje propozycję wniosku do budżetu partycypacyjnego swojej gminy; ▪ przygotowuje folder promujący pracę wybranego organu samorządowego na poziomie powiatu lub województwa; ▪ przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. partycypacji obywatelskiej na poziomie lokalnym w Polsce / w swojej gminie.
--	--	---	--	--	---	---

EWA WILK-STYPIK